

KRONIKA

Zomrel akademik Jaromír Koutek

Dňa 5. februára 1983 zomrel v Prahe nositeľ Radu práce akademik Jaromír Koutek, RNDr., doktor geologicko-mineralogických vied, profesor Prírodovedeckej fakulty Karlovej univerzity, zakladajúci člen Československej akadémie vied, laureát štátnej ceny, nositeľ zlatej čestnej plakety ČSAV „Za zásluhy o vedu a ľudstvo“, zlatej čestnej plakety ČSAV F. Pošepného za zásluhy v geologických vedách, zlatého odznaku Prírodovedeckej fakulty UK, medaily Karlovej univerzity v Prahe, zlatej čestnej plakety SAV D. Stúra za zásluhy v prírodných vedách,

zlatej medaily Hornická Příbram a ďalších vyznamenaní.

Tažko by sme hľadali iného vysokoškolského učiteľa a vedca, ktorý by sa tešil takej hlbokéj úcte a úprimnej vďačnosti svojich odchovancov, spolupracovníkov a priateľov ako akademik J. Koutek. Úctu si nezískal iba vynikajúcimi výsledkami vedeckej práce, ani neučil iba „ex katedra“. Na žiakov prenášal nesmierny záujem o poznávanie prírodných javov, o všestranné bádanie geologickej stavby, postavenie ložísk nerastných surovín v nej, ako aj o ich význam v civilizačnom a hospodárskom rozvoji ľudskej spoločnosti. Akademik J. Koutek bol a ostal vzorom nesmierne poctivého vzťahu k vedeckej práci, učil a vychovával vlastným konaním v živote.

J. Koutek sa narodil 1. apríla 1902 v Třebíči ako syn učiteľa, ktorý v ňom už od detstva pestoval a rozvíjal záujem o poznávanie prírody. To ho po maturite roku 1921 priviedlo k štúdiu na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity. Tu naplno rozvinul svoj talent v štúdiu, ale aj v geologickom bádání a už ako študent publikoval viac menších prác a napísal aj výbornú dizertačnú prácu z oblasti moldanubika a stredočeského plutónu a na základe osobitného povolenia ministerstva školstva ešte v rámci štúdia zložil rigorózne skúšky. Potom dostal štipendium na francúzskych univerzitách, najskôr v Strasbourgu u prof. M. Gignoux a J. de Lapparenta, neskôr v Grenobli u prof. L. Moreta a P. Lorya roku 1931 na Collège de France v Paríži u prof. Cayeuxa. Pritom získal hlboké vedomosti o geológii Álp a sedimentárnej petrografii, ktoré bohato využíval pri ďalších výskumoch v oblasti slovenských Karpát, najprv v menších štúdiách o mezozoických a pa-

Spomienková fotografia z účasti J. Koutka na X. zjazde ČSMG v Košiciach, 1956 (lok. Veľký Folkmár).

leogénnych formáciách, potom v rozsiahlej komplexnej štúdií o geologickej stavbe západnej časti Nízkych Tatier, ktorou sa ako pracovník Štátneho geologického ústavu v Prahe na Karlovej univerzite habilitoval za docenta.

V rokoch pred druhou svetovou vojnou riešil J. Koutek rad problémov z oblasti Českomoravskej vrchoviny, ale najrozsiahlejšie výskumy robil na Slovensku, najmä v Liptovskej kotline, v bradlovom pásme, ale hlavne v Nízkych Tatrách, v okolí Starých Hôr, v Malých Karpatoch a i. Tieto práce znamenali veľký pokrok v karpatskej geológii a zachovali si svoj význam dodnes. Široké spektrum jeho výskumov v regionálnom, tematickom a metodickom zmysle je skutočne obdivuhodné (sedimentárna petrografia, paleontológia, geológia a petrografia kryštalinika, tektonika, rudné a nerudné ložiská).

Po oslobodení bol J. Koutek vedúcim oddelenia rudných ložísk na Štátnom geologickom ústave, odkiaľ ho roku 1945 prof. R. Kettner povolal na miesto vedúceho nevozaloženého ložiskového oddelenia Geologicko-paleontologického ústavu Karlovej univerzity a v nasledujúcom roku ho vymenovali za mimoriadneho profesora geológie ložísk a paleogeografie. Roku 1952 sa zriadila samostatná katedra nerastných surovín pod vedením prof. Koutka. V tomže roku bol zároveň medzi prvými vymenovaný za riadneho člena novoorganizovanej Československej akadémie vied. Žiaľ, čoskoro nato postihlo akademika Koutka vážne onemocnenie, z ktorého sa len vďaka obdivuhodnej sebadisciplíne pozvoľna zotavoval a vrátil sa k pedagogickej aj vedeckej práci. V nej sa už trvale orientoval prednostne na geológiu rudných ložísk. Spracoval hlavne početné rudné revíry v oblasti moldanubika (za štúdiu o skarnovom ložisku Vlas-

tějovice mu bola udelená Štátna cena K. Gottwalda), skúmal železnorudné ložiská v Nízkom Jeseníku, ale naďalej aj ložiská Nízkych Tatier a špaňodolinsko-starohorského revíru. Ani v ostatnom čase, po odchode na odpočinok, neprerušil vedeckú prácu. Pri nej ho bolo možno vždy zastihnúť či na fakulte alebo v jeho byte a vždy s ním bolo možno podiskutovať aj o najnovších a najzložitejších problémoch ložiskovej geológie. Rozsah jeho vedeckej práce je skutočne úctyhodný — za 63 rokov (od prvej práce ešte na gymnáziu) je ich 211. Teší nás, že sa takmer 50 dotýka problematiky geológie a rudných ložísk Slovenska. Týmto prácami, ako aj pedagogickou činnosťou (prednáškami na bratislavskej fakulte aj výchovou početných študentov zo Slovenska na pražskej fakulte) prispel významnou mierou k rozvoju slovenskej geológie. Vyjadrením vďaky za to bolo aj jeho vymenovanie za čestného člena Slovenskej geologickej spoločnosti, Zlatá medaila Dionýza Štúra, ktorú mu udelilo predsedníctvo Slovenskej akadémie vied roku 1979, Zlatá medaila Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského pri príležitosti jeho osemdesiatych narodenín a ďalšie vyznamenania a ocenenia od slovenských geologických inštitúcií.

V akademikovi Jaromírovi Koutkovi stráca geologická verejnosť vzácneho človeka, obetavého učiteľa a priateľa nevšedných kvalít. Zanechal nám veľkú hodnotu, ale i odkaz, aby sme pokračovali v diele so zaniatením a zápalom, ktoré boli charakteristické pre jeho bohatý a plodný život.

Česť jeho pamiatke!

Cyril Varček